

Un număr vechiu 2 lei

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICA — FINANȚE

DIRECTOR: CIRU ECONOMU

Licențiat în drept din Paris, Consilier la Inalta Curte de casație

PRIM-REDACTOR: ION N. CESARESCU

REDACTOR-PROPRIETAR: I. S. CODREANU

ABONAMENTUL

Pe an, în România	40 lei
6 luni	20 "
3 luni	10 "
Străinătate: 50 lei pe an, 25 pe 6 luni	

*Apare de două ori pe săptămână
sub redacțiunea unui comitet*

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția & Administrația
București, CALEA RAHOVEI—5
Lângă Palatul Justiției
TELEFON № 16/98

SUMAR

Personalitatea socială în Drept (Observațiuni sociologice) de d-l *Lucian Holoney*;

JURISPRUDENȚĂ:

Curtea de casație, secția I: *Paraschiva Ciocârlan cu N. Vidrașcu*;

Idem, secția III: *N. I. Alexandrescu cu Ministerul de finanțe*;

Curtea de apel București, secția II: *Victor Hilsenbech cu M. B. Brătianu și M. E. Papamihalopol*, cu o Observație de d-l profesor *D. Alexandrescu*.

Origina Moșnenilor și Răzeșilor (urmare) de d-l *Sebastian Radovici*.

PERSONALITATEA SOCIALA IN DREPT

(Observațiuni sociologice)

Cuvântul «societate» reprezintă o *abstracțiune*.

Acest cuvânt e făcut pentru a reprezenta spiritului nostru și în limbajul nostru o ființă ideală, căreia, prin convențiune, îi atribuim toate facultățile puse în comun în o asociație.

Grație abstracțiunii, noi putem considera această ființă convențională ca în totul distinctă de asociați, adică de însăși persoanele cari au creat-o și cari o constituie, în realitate.

Astfel, Primus și Secundus formează o asociație în care Primus aduce o sută mii lei, pe când Secundus aduce activitatea sa și se obligă a pune în lucru capitalul lui Primus și de a-l fructifica în interesul comun fără ca Primus să se ocupe; ceea ce se chiamă o societate în comandită.

În această combinație societatea nu e nici Primus nici Secundus, nici reunirea lui Primus și Secundus. Ceea ce chemăm societate, în acest caz, este o personalitate ideală care poartă numele lui Secundus, care e depozitar, în unele condiții determinate, de o sută mii lei a lui Primus și care are, pentru a face să fructifice acest capital, inteligența și activitatea ce Secundus o va întrebuița în interes comun.

Interesele acestei ființe ideale sunt cu totul

distincte de interesele particulare ale lui Primus și Secundus, și în registrele de comerț, conturile cari le reprezintă sunt în opoziție cu conturile asociațiilor, astfel că, spre uimirea persoanelor cari nu sunt familiare cu ținerea registrelor metodice, activul net sau capitalul asociațiilor figurează în inventar la *pasivul* bilanțului societății.

Contabilitatea în partidă dublă fiind o metodă de raționament foarte folositoare în chestiunile de acest fel, îmi voi permite de a o întrebuița pentru a elucida mai bine principiul fundamental pe care-l tratez în acest moment.

Voiu admite deci că societatea formată între Primus și Secundus a funcționat un an de zile; că prin urmare Secundus fiind pus în posesiunea capitalului constitutiv al societății, adică de 100.000 lei în numerar, procurați de Primus, a convertit această sumă în capital organic, adică în valori necesare întreprinderii, și după ce a supus aceste valori la diferite transformări cari fac obiectul comerțului său, prezintă asociatului său bilanțul următor, prin care el constată situațiunea afacerilor sale la finele unui an:

BILANȚ (la cutare dată)

ACTIV		PASIV	
Numerar în casă	5.000	Capital	100.000
Efecte în portofoliu	15.000	Beneficiu de împărțit	10.000
Mărfuri în magazin	90.000	Dif. furnizori	40.000
Cutare bancher, sold deb.	8.000		150.000
Diferiți debitori	32.000		
	150.000		

Primul lucru de remarcat în acest cont e că activul și pasivul se cumpănesc în mod exact, adică sunt egali.

E tot astfel în toate bilanțurile făcute urmând regulile partidelor duble. Că e pierdere sau câștig, activul sau pasivul sunt totdeauna egale, ceea ce dovedește că contabilul care prezintă acest cont nu le dă nici ca fiind contul lui Primus nici ca fiind contul lui Secundus, nici ca fiind contul lui Primus și Secundus reuniți, dar ca

fiind contul societății care există între Primus și Secundus, sau, dacă se preferă această expresie, ca contul *casei* ce Primus și Secundus au fondat-o prin actul lor de societate.

Această societate sau această casă de comerț fondată de către Primus și Secundus este o personalitate de convențiune, o persoană fictivă, care, prin urmare, n'are prin ea însăși nici un drept și nu poate suporta nici beneficii nici pierderi; tot ceea ce ea posedă prin convențiune, ea dărește în mod necesar la persoane reale. Prin contul ce-l avem sub ochi vedem sub titlul: «Activ» că această casă sau societate posedă fie în valori efective existând în casă, în portofoliul sau în magazin, fie în creanțe asupra unui bancher și diferite persoane nedeterminate o sumă totală de 150.000 lei, și sub titlul: «Pasiv» vedem că dărește aceeași sumă de 150.000 lei la diferite persoane, și anume: 40.000 lei la persoane cari au furnizat diferite valori ridicate până la această cifră; 100.000 lei, sub numele de capital lui Primus, care a procurat această sumă la înființarea societății și 10.000 lei sub numele de beneficii lui Primus și Secundus, cari vor împărți această sumă între ei conform convențiilor făcute între dâșii.

Asociațiunile comerciale sunt lesne de studiat, pentru că nu se înșală nimeni (în lumea comercială mai cu seamă) asupra principiului pe care l-am expus, dar nu e același lucru când e vorba de personalitatea specială în dreptul public—Statul.

Se cade în general, în această privință, în două erori contrare.

Unii nu pot admite ideea acestei ființe abstracte și consideră totalitatea asociațiilor ca fiind societatea însăși.

Alții, din contră, consideră societatea o ființă reală existând prin ea însăși, independent de asociați; dâșii atribue acestei ființe calități supranaturale și o cred mult mai inteligentă ca toate persoanele asociate; la această ființă ideală, a tot puternică, ei recurg pentru a-i cere soluția tuturor dificultăților pe cari le întâlnesc.

Trebuie înainte de a merge mai departe a de-gaja din spiritul nostru două soiuri de erori:

1° Societatea nu este totalitatea asociațiilor, căci în realitate e un abuz de limbaj când se zice că persoane se asociază; ar trebui să se zică că dâșele asociază unele din facultățile lor. Nu e decât în sclavie unde persoana unora din asociați e pusă în totul în asociațiune. În toate societățile nu poate fi ceva pus în comun decât unele facultăți ale asociațiilor și personalitatea lor rămâne totdeauna în afară de asociație. E singurul chip de a explica cum o persoană poate fi an-

gajată în același timp în o mulțime de societăți diferite.

Societatea nu e deci *totalitatea asociațiilor*, ci *numai totalitatea facultăților puse în comun de către aceste persoane*.

2° Societatea nu există totuși în afară de asociați, pentru că dacă voim să cunoaștem și să măsurăm drepturile, bunurile și toate facultățile acestei personalități fictive, suntem obligați de a ne reduce la persoanele cari i-au dat aceste facultăți, cari singure există în mod real și cari singure au dreptul asupra lucrurilor puse în comun.

Din exemplul pe care l-am ales, societatea Secundus e o ființă de convențiune cari e formată din diferite facultăți pe care le scoatem dela Secundus și diferite alte facultăți pe cari le scoatem dela Primus. E o persoană ideală care are facultățile fizice, morale și intelectuale pe cari Secundus le va consacra interesului comun și cari în mod provizor și sub anumite condițiuni determinate, în posesiunea celor o sută de mii lei a lui Primus.

Societatea e deci o abstracțiune, adică o ființă de rațiune a cărei existență noi o presupunem, pentru că altfel nu am putea raționa chestiunile sociale.

Uzul acestei expresiuni nu oferă nici un inconvenient atâta cât îl luăm pentru ceea ce este: un expedient indispensabil pentru a raționa; e abuz numai când se admite că societatea poate exista prin ea însăși, fără ca persoanele cari i-au procurat drepturile lor și i-au dat rațiunea sa de existență, precum și drepturile care i-au fost cedate.

Pentru a rezuma aceste observațiuni preliminare, ca constatarea unui adevăr fundamental sociologic, care se impune fără discuție, putem formula definițiunea persoanelor reale și persoanei sociale în drept, fie privat fie public.

O persoană e o ființă activă și inteligentă, având în ea însăși cauza și scopul activității și inteligenței sale.

O societate e o ființă factice, activă și inteligentă, care are în ea însăși cauza secundară și scopul provizoriu al acțiunii și inteligenței sale, a cărei cauză primă și scop final sunt în afară de ea.

Intr'un număr viitor vom studia clasificățiunea logică a societăților în raport cu dreptul public și privat.

INALTA CURTE DE CASAŢIE ŞI JUSTIŢIE, S. I

Audienţa dela 23 Ianuarie 1909

Preşedenţia d-lui M IULIAN, consilier

Paraschiva M. Ciocârlan cu N. Vidraşcu

Obligaţiuni naturale. — Obligaţiunea părinţilor de a înlesni căpătuirea copiilor. — Dreptul judecătorilor de a aprecia, după speţele ce judecă, dacă există sau nu o obligaţiunea naturală. — Inzestrarea unui copil de către părinte fără formele legale. — Dacă el poate cere înapoi acel bun. — (Art. 186 şi 1092 din Codul civil)

1. Deşi este adevărat că legiuitorul modern în art. 186 din Codul civil, prin deosebire de dreptul roman, refuză copilului orice acţiune în contra părinţilor spre a-l înzestra, nu este mai puţin adevărat însă că sub orice legislaţiune părinţii au dela natură obligaţiunea de a înlesni căpătuirea copiilor lor.

2. Deşi legiuitorul modern nu enumeră, nici defineşte obligaţiunile naturale, recunoaşte însă existenţa lor şi le arată sancţiunea în dispoziţiunile art. 1092 din Codul civil, lăsând ca judecătorul să aprecieze în speţele cari sunt supuse judecăţii lui, dacă există sau nu o obligaţiune naturală.

3. Deşi în principiu inzestrarea constituie un act cu titlu gratuit supus formelor solemne ale donaţiunilor, chiar când este făcut de către părinţi, şi deşi, prin urmare, în lipsă de forme, inzestratul nu are nici o acţiune în contra inzestrătorului, atunci însă când chiar fără formă inzestrarea a fost executată de bună voie, părintele nu mai poate cere restituirea acelui bun faţă cu dispoziţiunile art. 1092 din Codul civil care nu admite repetiţiunea în privinţa obligaţiunilor naturale achitate de bună voie.

Decizia 35/909. — Casată ¹⁾ după recursul făcut de Paraschiva N. Ciocârlan, sentinţa Tribunalului Putna No. 292/906, dată în proces cu N. Vidraşcu.

Curtea,

Ascultând pe d-l avocată St. Graur, în desvoltarea motivului de casare, relativ la violarea art. 1092 din Codul civil, declarând că renunţă la motivul relativ la conexitate, şi

Pe d-l avocată Gh. Chiriac, în combateri

Deliberând,

Asupra mijlocului de casare invocat :

«Violarea art. 1092 din Codul civil în adevăr, la căsătoria mea cu N. Ciocârlan, părintele meu N. Vidraşcu prin act sub semnătură privată, mi-a constituit dotă imobilul ce dănsul revendică dela mine prin sus menţionata carte de judecată, confirmată şi prin sentinţa Tribunalului Putna, atacată cu recurs.

Constituirea de dotă din partea părinţilor este îndeplinirea unei obligaţiuni naturale, a cărei existenţă este recunoscută şi sancţiune arătată prin art. 1092 din Codul civil. Deşi inzestrarea constituie un act cu titlu gratuit, supus formelor solemne ale donaţiunilor, şi deşi în lipsă de forme inzestratul nu are nici o acţiune în contra inzestrătorului, atunci însă când chiar fără formă inzestrarea a fost executată de bună voie, cum e în speţă, adică bunul a fost transmis şi de fapt în posesia inzestratului părintele nu mai poate cere restituirea acelui bun, faţă cu dispoziţiunile art. 1092 din Codul civil care nu admite repetiţiunea în privinţa obligaţiunilor naturale executate de bună voie».

Având în vedere sentinţa supusă recursului, din care se constată că instanţele de fond admitând acţiunea în revendicare, intentată de intimatul de azi în recurs, N. Vidraşcu, părintele recurentei Paraschiva N. Ciocârlan, în contra acesteia, o condamnă să delase în proprietatea şi stăpânirea lui un pogon şi patru prăjini şi jumătate loc sădit de vie;

Având în vedere că recurenta a opus, ca mijloc de apărare la această acţiune, că părintele său N. Vidraşcu, prin actul sub semnătură privată produs în instanţă, i-a constituit la 1897, când s'a căsătorit cu N. Ciocârlan, imobilul în litigiu, ca dotă, şi că dela acea dată dându-i-se imobilul de către părintele său l-a stăpânit în continuu ca proprietară şi-l stăpâneşte şi azi, de oarece se face prezenta acţiune în revendicare în contra sa; că deşi inzestrarea n'a fost făcută cu formule cerute de lege, dar întru cât s'a executat de bună voie, părintele său şi-a îndeplinit o obligaţiune naturală, şi faţă cu dispoziţiunile art. 1092 din Codul civil nu mai poate să ceară restituirea imobilului în chestiune;

Având în vedere că instanţele de fond, pe motiv că inzestrarea n'a fost făcută în formă solemnă, prin act autentic cum cere legea, şi fără ca să cerceteze dacă de fapt ea a fost executată, după cum a pretins recurenta, judecă că art. 1092, alin. II, din Codul civil nu este aplicabil la constituirea de zestre, şi astfel resping mijlocul de apărare invocat de recurentă;

Considerând că inzestrarea din partea părinţilor este îndeplinirea unei obligaţiuni naturale;

Că, în adevăr, deşi legiuitorul modern în art. 186 din Codul civil, prin deosebire de dreptul roman, refuză copilului orice acţiune în contra părinţilor spre a-l înzestra sau a-i crea un stabiliment, nu este mai puţin adevărat însă că sub orice legislaţiune părinţii au dela natură obligaţiunea de a înlesni căpătuirea copiilor lor;

Considerând că deşi legiuitorul modern nu enumeră, nici defineşte obligaţiunile naturale, recunoaşte însă existenţa lor şi le arată sancţiunea în dispoziţiunile articolului 1092 din Codul civil, lăsând ca judecătorul să aprecieze, în speţele cari sunt supuse judecăţii lui, dacă există sau nu o obligaţiune naturală;

Considerând că deşi în principiu inzestrarea constituie un act cu titlu gratuit, supus formelor solemne ale donaţiunilor, chiar când este făcută de către părinţi; şi deşi, prin urmare în lipsă de forme, inzestratul nu are nici o acţiune în contra inzestrătorului, atunci însă când chiar fără formă inzestrarea a fost executată de bună voie, adică când bunul a fost transmis şi s'a aflat de fapt în posesiunea copilului inzestrat, — cum se pretinde de recurentă în speţă, fără ca tribunalul să constate contrariul — părintele nu mai poate cere restituirea acelui bun, faţă cu dispoziţiunile art. 1092 din Codul civil, care nu admite repetiţiunea în privinţa obligaţiunii lor naturale achitate de bună voie;

Considerând că, astfel fiind, mijlocul de casare invocat se găseşte întemeiat, şi prin urmare recursul este fondat;

Pentru aceste motive, Curtea, casează, etc.

INALTA CURTE DE CASAŢIE ŞI JUSTIŢIE, S. III

Audienţa dela 28 Noemvrie 1908

Preşedenţia d-lui G. P. PETRESCU, preşedinte

Nicolae I. Alexandrescu cu Ministerul de finanţe

Contencios administrativ. — Impiegaţii din administraţia finanţelor. — Punere în disponibilitate. — Neadmisibilitatea recursului. (Art. 51 din Legea pentru administraţia finanţelor Statului şi art. 114 din regulament; art. 4. litera i din Legea Curţii de casaţie din 1905)

Impiegaţii din administraţia finanţelor, putând fi puşi în disponibilitate sau destituiţi numai pe temeiul unui raport motivat al şefului de serviciu,

¹⁾ În acelaş sens şi decizia No. 18/903.

dânșii nu pot recurge la Contenciosul administrativ, conform art. 4, litera i din Legea Curții de casație din 1905.

Decizia 340/908.—Respins, ca inadmisibil, recursul făcut de Niculae I. Alexandrescu, prin petiția înregistrată la No. 10.198 din 14 Octomvrie 1908, în contra Decretului regal No. 2.658, publicat în *Monitorul Oficial* No. 134 din 14 Septemvrie 1908, în proces cu Ministerul de finanțe.

Curtea,

Ascultând pe d-l avocat Cancicov, în desvoltarea motivului de casare. și

Pe d-l avocat Zeuceanu, în combateri.

Deliberând,

Având în vedere recursul făcut de Niculae I. Alexandrescu, prin petițiunea înregistrată la No. 10.198 din 14 Octomvrie 1908 ;

Având în vedere că recurentul se plânge că prin Decretul regal No. 2.658, publicat în *Monitorul Oficial* No. 134 din 14 Septemvrie 1908, dânsul a fost destituit din funcțiunea de impiegat clasa I, autorizat cu taxarea pe lângă Vama Galați, și că această destituire s'a făcut cu violarea dispozițiilor art. 114 din regulamentul de aplicație al unor dispozițiuni ale Legii pentru organizarea administrațiunii finanțelor Statului ;

Având în vedere că Ministerul de finanțe cere ca această Curte să respingă recursul ca inadmisibil, întemeindu-se pe împrejurarea că recurentul nu intră în categoria funcționarilor prevăzuți de art. 4, litera i din Legea Curții de casație pentru a avea dreptul să recurgă la Contenciosul administrativ ;

Considerând că din citatul art. 4, litera i al Legii organice a Curții de casație rezultă că nu au dreptul de a recurge la secția III-a a acestei Curți decât numai funcționarii inamovibili, numiți în mod legal cari ar fi înlocuiți, mutați, sau puși în retragere în contra Legii corpului din cari ei fac parte ;

Considerând însă că legiuitorul din 1905, prin suscitatul text de lege, pe care se reazimă recursul, nu a înțeles să puie la adăpostul arbitrarului numai pe funcționarii inamovibili propriu ziși, ci pe toți acei funcționari cari ar fi înlocuiți fără respectarea unor anumite forme ce garantează stabilitatea lor ;

Că, în adevăr, din dezbaterile ce au avut loc în sânul Senatului cu ocaziunea votării art. 4, litera i suscitată, ministrul justiției de atunci, explicând înțelesul cuvântului «funcționar inamovibil», a declarat că nu pot recurge la Contenciosul administrativ decât acei funcționari cari nu pot fi înlocuiți decât în virtutea unei hotărâri pronunțată de un tribunal de drept comun, sau de o comisiune disciplinară ;

Considerând că, în speță, din combinațiunea art. 51 din Legea pentru organizarea administrațiunii finanțelor Statului cu art. 114 din regulamentul acestei legi, rezultă că o categorie anumită de funcționari din administrațiunea finanțelor nu pot fi puși în disponibilitate sau destituiți decât numai cu avizul conform al comisiunii de disciplină pe când altă categorie de funcționari din aceeași administrațiune, în care intră și impiegatii, pot fi puși în disponibilitate sau destituiți numai pe temeiul unui raport motivat al șefului de serviciu respectiv ;

Considerând astfel că recurentul aflându-se ca impiegat în administrațiunea finanțelor, în categoria mai sus arătată, nu intră în categoria funcționarilor cari pot beneficia de dispozițiunile art. 4, litera i din Legea Curții de casație și, deci, recursul de față este inadmisibil ;

Pentru aceste motive, respinge, ca inadmisibil, recursul, etc.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI, S. II

Audiența dela 15 Decemvrie 1908

Președenția d-lui I. E. DOBRESCU, președinte

Victor Hilsenbeck cu M. B. Brătianu și M. E. Papamihalopol

Deciziunea No. 69

Jocul de biliard.—Dacă pentru acest joc legea acordă acțiunea în justiție jucătorilor pentru sumele stipulate cu ocazia jocului, sau acelor cari, fără a fi jucat, reclamă o parte din câștigul realizat la joc. (Art. 1637 din Codul civil).

Excepțiunea prevăzută în art. 1637 din Codul civil, privitoare la unele jocuri pentru cari legea acordă acțiune în justiție, este de strictă interpretare, și ea nu poate fi întinsă la jocurile intelectuale și nici chiar la jocurile de adresă, cari nu constituiesc în acelaș timp niște exerciții gimnastice, singurele pe cari legiuitorul ar fi voit a le favoriza.

Astfel, jocul de biliard neintrând în excepțiunea prevăzută de art. 1637 din Codul civil, nu poate da loc la o acțiune în justiție și, prin consecință, jucătorii de biliard nu pot, în raporturile dintre ei, a avea acțiune pentru sumele stipulate cu ocazia acestui joc ; că, pentru aceeaș rațiune, produsul acestui joc este ilicit și nu se poate acorda acțiune nici acelor cari, fără a fi jucat direct, exploatează totuși și încurajează acest joc, reclamând o parte din câștigul realizat cu ocaziunea jocului de biliard.

S'au ascultat : d-l avocat Em. Pantazi, în desvoltarea motivelor de apel ; d-l avocat Polizu-Micșunești în combateri ;

Curtea,

Având în vedere apelul făcut de Victor Hilsenbeck contra sentinței cu No. 379 din 1908 a Tribunalului Ilfov, secția comercială ;

Având în vedere că, prin acțiunea introdusă înaintea primei instanțe, apelantul a cerut obligarea intimăților M. E. Papamihalopol și M. Brătianu, ca să-i plătească în mod solidar sumele următoare : 1° lei 6000, rest din beneficiile ce i s'ar fi cuvenit apelantului dela antrepriza «jocurilor de bilard», pe primul sezon al acestei antreprize, sub denumirea de «Academia de bilard», adică dela 4 Decemvrie 1905 și până la 28 Iunie 1906 ; 2° lei 3000, reprezentând apunțamentele din Iulie 1906 și până în momentul intentării acțiunii ; 3° lei 3420, partea sa de beneficiu pe al doilea sezon, până la 18 Ianuarie 1907 ; 4° lei 15 767, beneficiile și diurna de 420 lei lunar dela această dată înainte ;

Având în vedere că prin sentința atacată cu apel, tribunalul a respins ca neîntemeiată acțiunea apelantului, iar motivele pe cari se întemeiază spre a ajunge la această soluțiune sunt, în substanță, că pentru primul sezon al antreprizei în discuțiune apelantul și-a primit toată partea sa din beneficiu după cum rezultă aceasta din interogatoriul intimatului Brătianu și depunerile martorilor ascultați în cauză ; că pentru al doilea sezon a rezultat pagubă, iar câștigul celui din urmă sezon compensează paguba din sezonul al doilea, plus că apelantul în acest din urmă timp n'a mai adus nici un serviciu antreprizei, spre a putea pretinde onorar ;

Având în vedere că este necontestat în fapt, și de altfel, din actul exhibit de apelant și din depunerile martorilor, se stabilește că între intimăți a intervenit o asociațiune pentru o antrepriză a jocurilor de bilard, sub denumirea de «Academia de bilard», și ambii in-

intimați s'au obligat a plăti apelantului 10% din beneficiul net al acestei antreprize;

Considerând că este constant în drept că excepțiunea prevăzută în art. 1637 din Codul civil, privitoare la unele jocuri pentru cari legea acordă acțiune în justiție, este de strictă interpretare și că ea nu poate fi întinsă la jocurile intelectuale și nici chiar la jocurile de adresă, cari nu constituiesc în același timp niște exerciții gimnastice, singurele pe cari legiuitorul a voit a le favoriza;

Că de aceea e admis că jocul de bilard nu intră în excepțiunea prevăzută de articolul menționat și nu poate deci da loc la o acțiune în justiție;

Considerând că dacă jucătorii de bilard nu pot, în raporturile dintre ei, avea o acțiune pentru sumele stipulate cu ocaziunea acestui joc, evident că pentru aceeași rațiune produsul acestui joc este ilicit și nu se poate acorda acțiune nici acelora cari, fără a fi jucat direct, exploatează totuși și incurajează acest joc, reclamând o parte din câștigul realizat cu ocaziunea jocului de bilard;

Că, deci, din acest punct de vedere părțile litigante deschizând sub o denumire — de altfel atrăgătoare — de «Academia de bilard», o adevărată antrepriză a jocurilor de bilard — cum o numește însăși apelantul, prin petițiunea sa introductivă de instanță — urmează că apelantul nu poate reclama dela intimați o parte din câștigul ilicit realizat de aceștia din exploatarea unui asemenea joc;

Considerând că chiar dacă s'ar admite, contrar unei doctrine constante, că jocul de bilard poate da loc la o acțiune în justiție, totuși art. 1637 prevede în alin. 2 o rezervă, și anume: că tribunalul poate să respingă cererea rezultând dintr'un joc autorizat de lege, când suma pretinsă i se pare excesivă, căci, în asemenea caz, câștigul sau prețul convenit la joc nu mai este un accesoriu al jocului și un stimulent, ci el constituie obiectul principal pe care părțile îl au în vedere, jocul fiind numai ocaziunea unei asemenea convențiuni, și degenerând astfel dintr'un joc licit într'un joc ilicit;

Considerând dar că, în speță, privind chestiunea și din acest punct de vedere, se vede, astfel cum se stabilesc faptele din depunerile martorilor și însăși pretențiunile apelantului, că sumele stipulate cu ocaziunea jocului de bilard, chiar în primul sezon, erau excesiv de mari, de vreme ce numai în câteva luni intimații singuri au realizat din acest joc un câștig foarte însemnat de 60000 lei, iar cât privește pentru ultimul sezon, când se stabilește pe deplin din depunerile martorilor că jocul degenerase într'un joc de noroc desăvârșit, sumele stipulate la joc erau însă și mai însemnate ca în primul sezon și constituiau o adevărată exploatare ilicită;

Că deci, și din acest punct de vedere acțiunea de față este inadmisibilă în principiu;

Considerând că, în definitiv, rezultă cu certitudine din complexul depunerii martorilor că, pentru primul sezon, maximul de câștig realizat de intimați din jocurile de bilard s'au urcat la suma de 60.000 lei, iar asupra acestei sume apelantul, după cum singur recunoaște, și-a primit 6000 lei reprezentând 10% din câștig, plus că a primit și diurna stipulată;

Că, în ce privește al doilea sezon, rezultă iarăși din depunerile martorilor că intimații au încercat pierderi, și în fine că în sezonul din urmă jocurile de bilard degenerase, în mod indiscutabil, în jocuri de noroc desăvârșite, ceea ce de altfel nici apelantul nu contestă, și că dacă în acest timp s'au realizat câștiguri, ele n'au avut de efect decât de a compensa pierderile încercate în al doilea sezon; că, prin urmare, din toate punctele de vedere acțiunea cu drept cuvânt a fost respinsă de tribunal și apelul este neîntemeiat;

Având în vedere și cererea de cheltueli de judecată,

asupra cărora Curtea, apreciind, le fixează la suma de 100 lei;

Pentru aceste motive, Curtea respinge, etc
(ss) I. E. Dobrescu M. Gr. Ciocârdia, Gh. Buzdugan, D. Mavrodin.

OBSERVAȚIE.—Decizia Curții din București, ce publicăm astăzi, unică până acum în jurisprudența noastră, este privitoare la jocul de biliard.

Prima chestiune ce se pune asupra acestui joc este de a se ști, dacă el este un joc la noroc. Negativa este admisă de toți autorii, fără nici o discuție ¹⁾.

Jocul la noroc sau la hazard este, în adevăr, acela care atârnă exclusiv numai de noroc sau întâmplare, și care nu cere nici o combinație sau dibăcie din partea jucătorului ²⁾.

«Din punctul de vedere al aplicării legii penale, zice art. 487 din Codul penal italian, se consideră ca jocuri la noroc acelea în cari câștigul sau pierderea atârnă în totul sau aproape în totul de întâmplare».

Or, este știut că în jocul de bilard câștigarea partidei nu atârnă de întâmplare, ci de dibăcia sau combinațiile jucătorului.

Nu pot, de asemenea, fi considerate ca jocuri la noroc: concina, whistul, șahul, jocul de dame, de table (*tric-trac*), de domino, popicele, jocul de piquet ³⁾, de *bésigue*, *preferanță* ⁴⁾, *paștarolă*, *écarté*, etc.

«Considerând, zice Curtea de casație din Franța, cu privire la acest din urmă joc, că nu pot fi considerate ca jocuri la noroc decât acelea cari atârnă numai de noroc sau întâmplare (*aux quels le hasard seul préside*); că jocul de care e vorba în speță (*l'écarté*) nu poate fi considerat ca un joc la noroc, fiindcă în acest joc iscusința jucătorului se combină cu norocul» ⁵⁾

Sunt din contra, fără nici o discuție, jocuri la noroc: stosul ⁶⁾, ghiurdumul, macaua, pokerul, ramsul, mausul, lanschenetul, ruleta ⁷⁾, bacaraua

¹⁾ Cpr. Cas. fr. *Pand. Périod.*, 1899. 1. 485; D. P. 1900. 1. 305; C. Aix, Sirey, 93. 2. 19. Vezi și alte autorități citate în observ. ce am publicat asupra unei sentințe a trib. din Aurillac, în *Curierul Judiciar* din 1904, No. 8, p. 70, nota 16.

²⁾ Cpr. Trib. Covurlui, *Curierul Judiciar* din 1902, No. 44; F. Hélie, *Théorie du Code pénal*, V, 2322; Blanche, *Études pratiques sur le Code pénal*, VI, 290; Garraud, *Tr. théorique et pratique du droit pénal*, VI, 2386 (ediția a 2-a), etc.

³⁾ C. Focșani, *Dreptul* din 1884, No. 66; Cas. fr. D. P. 57. 1. 78; Garraud, F. Hélie, Blanche, *loco supra cit.*; *Pand. fr.* v^o *Jeu*, 239, etc.

⁴⁾ C. Focșani și Trib. Gorj, *Dreptul* din 1884, No. 66 și din 1889, No. 72.

⁵⁾ Cas. fr. D. P. 63. 5. 226; Sirey, 63. 1. 551; C. Bordeaux și Pau, Sirey 61. 2. 424; D. P. 61. 5. 274.—*Contră*: C. Rennes, Sirey, 45. 2. 546, și alte decizii citate în *Répert. Sirey*, v^o *Jeu et pari*, 424.

⁶⁾ C. Focșani, *Dreptul* din 1884, No. 66.

⁷⁾ C. Focșani, *Dreptul* din 1884, No. 66. Ruleta este un joc la noroc prin excelență, căci numai norocul sau întâmplarea poate să facă ca bomba să se oprească pe roșă sau pe neagră, pe cutare sau cutare număr. Ea nu mai există astăzi de cât la *Monte-Carlo*. Există însă înainte la Baden, Spa, Ostanda, etc., și atrăgea mulți vizitatori, ale căror cadavre rămăneau însă adeseori acolo.

(care este de două feluri: bacara drum de fier și bacara banc) ⁸⁾, călușeii, cari erau oprîți și la Romani ⁹⁾, jocul de zaruri (*les dés*), care a fost interzis în Franța prin ordonanța din 1369 ¹⁰⁾, jocul de loto și, în fine, toate jocurile în cari pierderea sau câștigul atârnă numai de noroc sau întâmplare.

Dar dacă jocul de bilard, de care ne-am despărțat puțin, nu intră în categoria jocurilor la noroc, Curtea din București decide, cu drept cuvânt, că el totuș nu poate da loc la o acțiune în justiție, art. 1637 din Codul civil nefiind aplicabil în speță. Această din urmă soluție este generalmente admisă de doctrină și de jurisprudență, deși chestiunea este controversată ¹¹⁾.

Iași, Martie 1909.

D. Alexandresco

ORIGINA MOȘNENILOR ȘI RĂZEȘILOR

(Urmare *)

CARACTERELE JURIDICE

ALE

Codevălmășiiilor moșnene și răzeșești din trecut

Proprietatea satelor de moșneni și răzeși prezintă două faze deosebite: Cât timp primii descendenți ai stăpânilor hărăziți trăiau sub regimul unei comunități de familie absolută, nu putea fi vorba de un drept de proprietate afectat individualităților cari compuneau familia. Am văzut însă cum această fază, care trebuie să fi fost de scurtă durată și care din lipsa izvoarelor scapă observării noastre, fu părăsită în urma unui prim partaj între acești descendenți (bătrâni sau mo-

⁸⁾ Cpr. Trib. Covurlui, *Curierul Judiciar* din 1902, No. 44; Tribunalul Aurillac, *Curierul Judiciar* din 1904, No. 8 (cu observ. noastră); Cas. belg. și C. Gand, Sirey, 81. 4. 25 urm. (cu nota lui E. Villey). — *Contra*: C. Focșani, *Dreptul* din 1884, No. 66. Se vede că judecătorii dela Focșani, cari au legitimat bacaraua, nu aveau idee de acest joc *desbrăcător*, după cum îl numesc mai multe documente vechi ce am publicat în *Curierul Judiciar* din 1904, No. 8, pag. 69. Norocul lor!

⁹⁾ «*Prohibemus etiam ne sint equi lignei.* (L. 1, Cod., *De aleatoribus et aleorum lusu* 3, 43).

¹⁰⁾ Cpr. Baudry et Wahl, *Contrats aléatoires* 35. — *Vezi* Pand. fr., v^o *Jeu*, 221 urm. și *Répert. Sirey, eod. v^o, 427* urm., cari dau o listă aproape completă de jocurile la noroc obișnuite în Franța și cunoscute, după toate probabilitățile, și la noi de către acei competenți.

¹¹⁾ *Vezi* în sensul judecat de C. din București, Trib. Mans și C. Angers, Sirey, 32. 2. 270; Pand. fr., v^o *Jeu*, 3° și 246; *Répert. Sirey, eod. v^o, 65*; Laurent, XXVII, 198; Aubry et Rau, IV, § 336, p. 577, nota 16 (ed. a 4-a); T. Huc, XI, 316; Guillaouard, *Contrats aléatoires*, 50; Baudry et Wahl, *Idem*, 36, etc. — *Contra*: P. Pont, *Petits contrats*, VIII, 609; Janoly, *Jeu et pari*, p. 39; Chardon, *Tr. du dol et de la fraude*, 558, p. 452 (ed. belg. din 1835). etc.

*) *Vezi Curierul Judiciar*, No. 26, 27, 32, 34 și 36 din 1909.

moșii-mari), cari localiză dreptul de proprietate, adică de aci înainte satul «umblă pe (atâția) bătrâni». Insemnă însă oare că acest partaj distrugea și indiviziunea? Nu, căci numai dreptul de proprietate însuș eră obiectul partajului; obiectul dreptului de proprietate rămânea în indiviziune. De aceea numai după o îndelungată stăpânire pro-indivizo, din cauza neînțelegerilor (*communio mater rixarum*) sau a unui cumpărător străin de ceată, care cerea hotărnicirea părții vândute, se proceda în sfârșit de către boierii hotărnicii la discuția și stabilirea bătrânilor, pe numele cărora se localizase la început proprietatea satului, la stălpirea lor și la stabilirea drepturilor descendenților acestor bătrâni după gradul ce ocupau în «spița neamului». De aci înainte începea a doua fază a proprietății moșnene și răzeșești, când urmele comunismului de altădată trăiau numai în dreptul de retract (*protimisis*) și în solidaritatea răzeșilor față de particularii străini codevălmășiiilor sau de puterile publice, în materie civilă sau penală.

Înainte de a intra în studiul amănunțit al fiecăreia din aceste două faze, să ne întrebăm care eră baza acestui comunism?

Sub imperiul individualismului care prezidă azi manifestărilor noastre sociale, nu ne-am putea închipui o stare de indiviziune decât ca urmare a unei societăți de bunuri, alcătuită pe cale contractuală. Nu se întâmplă însă tot astfel în copilăria societăților, atunci când se înjghebează pentru întâiaș dată o concepțiune despre proprietate. Ea aparține familiei, care tutelează pe individ dela primii săi pași până la cei din urmă și care singură reprezintă o personalitate juridică. Individul nu are încă un patrimoniu, prin urmare nici putința de a transmite ceva moștenitorilor sau de a testa.

Această fază a proprietății, pe care n'o putem surprinde nici în monumentele juridice ale lumii romane, nici în dreptul modern,—care proclamă numai proprietatea individuală tocmai pentru că în epoca formațiunii lor nu există decât aceasta,—o găsim la baza tuturor societăților primitive, izvorînd dintr'un adânc sentiment religios favorizat de nesiguranța traiului și mai ales de o absență a conștiinței muncii, adică a apropiatiunii individuale. Chiar la popoarele cari au trăit în atingere sau pe ruinele lumii romane, pe care ele mai exagerate simptome ale individualismului o costaseră cele mai mari dezastre politice, găsim proprietatea colectivă a clanului sau a familiei, pentru că aceste popoare se găseau la o etapă primitivă a organizațiunii sociale. Amintiri din această fază, ca retractul vecinal, s'au păstrat la dânsese până în pragul timpurilor moderne.

La poporul român, copilul cel mai întârziat în dezvoltare al geniului latin, urmele acestei faze sunt mai puternice, mai bine conservate. Numai astfel ne putem explica legăturile temeinice de sânge cari stau la baza proprietății moșnenilor și răzeșilor. Am văzut cum în primele veacuri ale vieții de stat hărăzirile domnești nu se făceau decât unor grupuri de indivizi, cari erau între dâșii părinți și feciori sau nepoți, frați, veri. De asemeni în cele mai vechi acte de înstrăinare a părților de sate, atât vânzătorii cât și cumpărătorii sunt constituiți în aceleași grupuri de strânsă înrudire. Amintirea inițialei proprietăți familiale s'a păstrat în totdeauna în satele de moșneni și răzeși. Astfel pe lângă aceste numiri generice ei își mai zic «frați», «veri», «frați de ocină», «cetași» (gens.)¹⁾.

Chiar după desagregarea codevălmășiilor, când singurele legături ce rămăseseră între răzeși erau protimisul și folosința comună în partea nearabilă a moșiei, răzeșiile lor purtau încă marca acestui comunism de familie. Astfel într'un document din 1581 cetim că un Druțe vinde partea lui de ocină din Poeni nepotului său Ignat Doboș și surorii sale Albei preutesii, drept un cal și 30 de taleri «pentru că feciori n'am ca să le fie lor direaptă moșie în veci»²⁾. Există prin urmare o datorie intimă a părintelui de aș trece averea copiilor. (Hasdeu credeă chiar că expresia «feciorie» întâlnită în mai multe documente, ar însemna averea ce trece la feciori, prin analogie cu «moșie» dela moș și ocină dela otcina, oteță (slav.) = tată. (Ibid. doc. VIII).

Baza comunismului moșnenilor și răzeșilor fiind legăturile de sânge, o creațiune artificială a acestor legături, înfrățirea, formează unul din principalele sale caractere.

Frăția de moșie, foarte frecventă la răzeși și moșneni, se operă fie pe părți de moșie distincte, fie pe părți stăpânite pro-indivizo cu ceilalți cetași. Înfrățitul putea fi sau un străin—și aceasta se întâmplă în majoritatea cazurilor, — sau un răzeș dintr'un alt bătrân (în înțelesul de întindere), care își vânduse partea lui aleasă, sau voia să și-o mărească prin efectul înfrățirii.

¹⁾ Socoteală între doi răzeși «și între alți frați ai lor» (Iorga—«Studii și Documente», V, pag. 148); Răzeș stăpânind «într'acel sat cu alți frați» Ante 1693 (Iorga—Ibid., pag. 146); «Gheorghe cu toată cearta lor (de frați de ocină) den Crâmpoia» (Ibid., VII, pag. 274); Moșneni «cu alți veri ai lor sunt toți den feate» (se protimisese descendinții din feciori) data 1652; Preoți din Scărișoara «cu cetașii lor» (Ibid., V, pag. 453); Transacție între doi moșneni «cu cetașii lor» și alții. (Al. Ștefulescu—«Gorjul istoric și pitoresc», pagina 138); etc.

²⁾ Publicat în «Columna lui Traian» pe 1877, doc. V.

Forma desăvârșită a înfrățirii eră peste toate bucatele, dobitoacele și ocinele fiecăruia dintre cei înfrății. Așa e următoarea înfrățire în cartea mai multor moșneni pentru Coteana (Vlad Vv. 1447): «Iar după aceea venit-au Taeincoș (!) și Stan și Colțea și singuri înaintea Domniei mele de s'au înfrățit pre a lor bucate și dobitoace și pre ocine și pre Țigani și pre toate ale lor, ca să-ș ști, să fie trei frați nedespărțit»¹⁾. Găsim însă cele mai numeroase exemple, când numai înfrățitorul «pune și înfrățește» pe celălalt peste ocina lui, iar acesta îi aduce numai bani, scule, dobitoace, etc., fiecă eră lipsit de avere fonciară și atunci scopul înfrățirii eră tocmai de a-l face proprietar de pământ, agricultor liber; fiecă—și aceasta e explicațiunea pentru majoritatea cazurilor,— deși aveă moșii întinse chiar, voia totuș să fie înfrățit într'un sat răzeșesc sau pe un bătrân, ca să nu fie împiedicat, în cumpărătorile ce aveă de gând să facă în acel sat, de protimisirea rudelor sau răzeșilor vânzătorilor. Sunt documente în cari această intențiune se vede clar, înfrățirea nefiind decât o curată vânzare. Astfel în documentul din 1571 dela Alex Vv., după ce confirmă unui Stoian «... să-i fie în Prăscoveni partea lui oricâtă se va alege în moșia Ujască și în moșia Mărășască, fiindu-i vechie moșie» întărește și următoarea înfrățire: «iar după aceea au venit Stoian de naintea Domniei mele de s'a înfrățit cu Ogurlu ca să fie ei frați nedespărții peste partea lui Stoian în moșia U. și în moșia M., iar Ogurlu pentru această frăție a dăruit lui Stoian 500 aspru...»²⁾.

Intr'un alt document din 1600 se întărește înfrățirea următoare: «Să se știe cum veni Radul și Drăghici dela Slăvitești la văru-său Banul Bărbuza, de înfrățiră și băgară pe Banul Bărbuza pre-le lor ocine, de bună voia lor, cu știrea tuturor megiașilor de prejurul locului, ca să aibă milă de dumnealui și căutare până la moarte, iară Banul B. el lui milui și deate as. 5000 gata»³⁾.

Urmările juridice ale înfrățirii erau aceleași ca între ceilalți codevălmași: moștenirea reciprocă între cei înfrății sau descendinții lor, deși de regulă răzeșii cari recurgeau la înfrățire nu aveau descendinți și tocmai de aceea voiau să-și asigure pe această cale o ereditate artificială; solidaritatea în materie civilă sau penală (pe care o vom studia aparte); în sfârșit, în cazul când înfrățirea se făcea în universalitatea bunurilor, o-

¹⁾ Publicat în N. Iorga—«Studii și Documente», vol. V, pag. 169.

²⁾ Publicat în «Foaia Societății Românismului», anul I, pag. 91.

³⁾ Publicat în N. Iorga—Op. cit., vol. V, pag. 176.

bligațiunea de a nu cumpără moșie separată¹⁾. Multora din înfrățirile pe cari le întărea Domnul, acesta le mai adăugă și obligația inalienabilității moșiilor celor înfrățiti²⁾.

Dar la poporul nostru, atât de vijelios în manifestările sale sufletești, această expansiune de altruism se întâmplă adeseori să se schimbe în discordii și neînțelegeri grave în administrarea averii comune și înfrățirea sfârșește prin a se dizolvă, cu blestem din partea înfrățitorului pentru care va mai face ca dânsul³⁾.

Frecvența înfrățirilor la moșneni și răzeși se explică prin utilitatea ei, mai ales în următoarele cazuri:

Prin înfrățire se eludă protimisirea rudelor și răzeșilor de către megieșii și boierii, cari reușeau să-și alcătuiască domenii întinse numai din peticile răzeșești. Prin înfrățirea ulterioară unei vânzări de pământ, se putea fraudă cumpărătorul aceluia pământ⁴⁾. Soții fără descendenți recurgeau la înfrățire pentru a se moșteni reciproc⁵⁾. În fine, înfrățirea putea îndulci obiceiul pământului, după care, în principiu, fetele nu puteau veni la succesiunea averii imobiliare în concurs cu partea bărbătească.

1) David din Zaluca se jeluște lui Ștefan-Vodă (1660) «pre Manea din Ivâncăuți, zăcând c'au avut moșie depreună la sat la Cuzlău; acum s'au sculat Manea și-au cumpărat de iznoavă o parte dela altă rășiaș de acolo și n'au dat «știre și lui Davidu, când au cumpărat, să fie iar frățește, ci au cumpărat fără știrea lui Davidu. De este așa «să socotești să-i întoarcă Davidu giurățate de câți bani va fi dat Manea și să fie iar frățește». (Iorga — Ibid., pag. 538).

2) 1490, Vlad Tepeș: «..... mai pe urmă au venit jupânul Lațco înaintea Domniei mele de și-a regulat pe nepoții săi de frate jup. Andrian și jup. Lupul, dându-le giurățate O-habei, ocolul Tismenei și jumătatea Petrenilor și tot satul Topești ca să fie frați nedespărțiți, cară oricui din ei se «va prileji a muri mai înainte de ceilalți să nu se vândă partea lui, ci să treacă la cei rămași, dându-se Domniei mele un cal bun». («Arhiva Istorică», vol. I, partea 1-a, pagina 5).

3) «Drept aceea și Domnia mea au dat jup. Cânde ca să «fie volnic să scoată pe Vârjoage Log. și pe Udriște Beceriu după moșia lui..... pentrucă sunt ei oameni răi..... «ci n'au vrut să trăiască bine cum le-a fost tocmeala dela «părinții lor..... Și-au pus Cânda jurământ care din feciorii «lui au din nepoții lor va mai înfrăți pe alți oameni străini «din altă parte să fie proclat și afurisit de 318 sf. părinți «dela Nicheia». («Foaia Soc. Românismului», I, pag. 152, data doc. 1551 Maiu 6); Iată și un caz de ingrățitudine: Stan al Blăjoaei face frăție cu Barbul clucerul din Rugi. Apoi Stan neputând trăi cu Barbul și-a sfărâmat casa și s'a mutat la altă moșie a lui, ce să chiamă Viezurea în capul viilor. După moartea lui Stan, feciorul lui e tras la Divanul lui Gavril Vv. de soția Barbului, cum e'ar fi rumân de oare ce Stan se vânduse Barbului cu partea sa de moșie din Drăgoeni, iar nici cum nu fusese vorba de înfrățire (sec. XVII, Ștefulescu—Gorjul istoric și pit., pag. 102—103).

4) A se vedea un asemenea caz în «Studii și Doc.» ale d-lui N. Iorga, vol. V, pag. 441.

5) 1571, Alex. Vv.—Log. Codrea și soția sa Anca se înfrățesc pe moșie «și caruia dintre dânsii i se va întâmplă «moartea mai înainte, iar pre acestea cel-laltu să le țină toate.....» («Col. lui Traian», 1870).

Pentru a se eluda această dispoziție, fetele erau mai întotdeauna «așezate» cu frații lor pe moșie, adică înfrățite cu aceștia¹⁾.

Printre documente de asemenea înfrățiri, din cari cităm câteva în notă, n'am găsit însă nici unul din Moldova. Aceasta pare a întări aserțiunea că în Moldova privilegiul masculinității era necunoscut. Chiar în Muntenia nu apărură decât la începutul veacului XVI-lea, importat de peste munți prin influența feudalismului²⁾. În documentele veacului al XV-lea vedem că fetele moște-neau deopotrivă cu feciorii.

(Va urma)

Sebastian Radovici

Avocat, Caracal

1) Iată câteva exemple:

1504, Iunie 15. Radu IV (cel Mare): «..... apoi a venit înaintea Domniei mele și a așezat pe fiica sa Stana la rând cu fiul său Ivan peste partea sa de moșie din Petrești.....» (Ștefulescu—Gorjul Istoric și Pit., pag. XXVIII);

1519. Un act dela Neagoie Basarab pentru moșnenii din satul Milcoveni, din care rezultă că fetele moște-neau averea părintească nemîșcătoare numai printr'o înfiire specială «în loc de fii» (nota Hasdeu, «Columna», anul V-lea);

1531, Dec. 17. Vlad Vv. (Vlad al IX-lea): «..... iar apoi Ivan de mai înainte vreme a așezat pe fiica sa Stana și cu frații ei Ivan, Mircea, Nan și Lal ca să fie câte-și cinci, unul ca altul.....» (Ștefulescu—Ibid., pag. 341);

1564, Petru Vv. (Șchiopul): «..... a venit însuși Rădeiu înaintea Domniei mele și a dat și a așezat și a înfrățit pe fiica sa anume Tudora cu fiul său anume Crăciun, ca să fie doi frați nedespărțiți peste toată moșia lui până în veci..... să fie doi frați Tudora cu Crăciun». (Ștefulescu—Ibid., pagina XXIX—XXX).

1600, Nicolae Vv.—Un Drăghicium și Giurgium se înfrățesc cu nepoata lor de frate Maria Călugărița peste toate avuturile lor. («Revista p. Istorie și Archeologie» din 1884).

2) La Români din Făgăraș se pare că acest obicei fusese introdus treptat, căci în secolul XVII vedem că drepturile și privilegiile lor se dădeau uneori pentru moștenitorii de orice sex (posteritates utrius sexus universae), altelei numai moștenitorilor masculi. Vezi «Col. lui Traian», 1882, pagina 22, 219, 557, 562, etc., conf. docum. din 1632: Coman Galea boier de Răușor, neavând băieți ca să le lase boieria, preface în fii, după anticul privilegiu al distr. Făgăraș, pe fetele sale Dobra și Sora. (Ibid.).

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În grefa acestei Inalte Curți devenind vacant un post de copist, se face cunoscut tuturor doritorilor de a ocupa această funcțiune și cari vor însuși condițiunile cerute de lege să se prezinte mai d'înainte cu cerere înscrisă spre 'a putea fi admiși la concursul ce s'a fixat a se ține în ziua de Sâmbătă 23 Maiu 1909, ora 9 dimineța în localul Curței din Palatul Justiției.

Condițiunile cerute de art. 14 din Legea organică a Curței de casație, pentru a putea fi copist în grefa acestei Curți sunt următoarele: a fi român, a fi terminat studiile liceale, a avea vârsta de 21 ani împliniți, sau a fi servit ca funcționar în vreo cancelarie publică în timp de cinci ani ca scriitor, registrator sau cap de masă și în ambele cazuri a fi satisfăcut legii recrutărei armatei.